

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук, професора Пухліка Сергія Михайловича на дисертаційну роботу Безеги Богдана Михайловича «Діагностика і прогнозування перебігу порушень нюхової функції у хворих на COVID-19», подану до спеціалізованої вченої ради PhD 16697, створеної згідно з наказом директора ДУ «Інститут отоларингологій ім. проф. О.С.Коломійченка НАМН України» №11 від 17.07.26 р., на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю І2 «Медицина» та спеціалізацією 14.01.19 – оториноларингологія

Актуальність обраної теми дисертації.

Дисертаційна робота присвячена підвищенню ефективності діагностики Проблема діагностики і лікування нюхових розладів після перенесеного COVID-19 залишається актуальною в отоларингології, зважаючи на розповсюдженість вірусу COVID-19, його різноманітний вплив, в тому числі і віддалений, на сенсорні системи, а також недостатню ефективність лікувально-профілактичних заходів у випадку розладів нюху. Порушення нюхової функції значною мірою впливають на якість життя пацієнтів. Такі розлади можуть бути викликані не лише COVID-19, але і іншими інфекціями, токсичними впливами, метаболічними змінами та ін.. При цьому найменш вивченими є центральні розлади нюхового аналізатора. Тому вивчення центральних порушень нюху представляє науковий і практичний інтерес

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Дисертація виконувалась в рамках науково-дослідної теми Державної установи «Інститут отоларингології ім. проф. О.С. Коломійченка Національної академії медичних наук України» № держреєстрації 0121U113546. Дисертаційне дослідження схвалено Комітетом з біоетики та деонтології Державної установи «Інститут отоларингології ім. проф. О.С. Коломійченка Національної академії медичних наук України»

Оцінка структури, змісту та форми дисертації.

Дисертацію викладено українською мовою на 131 сторінці друкованого тексту, який складається із вступу, 5 розділів, в т.ч. огляду даних літератури та 4 розділів власних досліджень, висновків, практичних рекомендацій і списку використаних літературних джерел, що містить 185 робіт, із яких 35 кирилицею та 150 латиницею. Робота включає 18 таблиць та 44 рисунки.

У ВСТУПІ розкрито актуальність роботи, визначено мету і завдання дослідження, наукову новизну роботи, практичну значимість, наведено відомості щодо впровадження результатів роботи в практику та перелік публікацій.

У першому розділі «ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ» наведені дані про деякі питання епідеміології та клінічний перебіг COVID-19, а також вплив цього захворювання на органи чуття. Також наведені дані про структуру і фізіологію нюхового аналізатора. Розділ побудовано логічно, відомості подано послідовно. Наведені дані свідчать про актуальність обраної наукової тематики.

Другий розділ дисертації «МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ» містить інформацію про дизайн дослідження та методологію його виконання, застосовані методи дослідження, характеристику обстежуваних хворих з порушеннями нюхової функції.

У третьому розділі «КЛІНІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА, СТАН ЛОР-ОРГАНІВ, ХАРАКТЕР ТА ВИРАЖЕНІСТЬ ПОРУШЕНЬ НЮХОВОЇ ФУНКЦІЇ У ХВОРИХ ПІСЛЯ ПЕРЕНЕСЕНОГО COVID-19» представлено результати клінічного обстеження пацієнтів з порушеннями нюхової функції після COVID-19. Також представлено результати детального вивчення основних скарг, термінів виявлення та тривалості порушень нюху після COVID-19 за результатами анкетування пацієнтів. В тому числі наведені дані у різні періоди за увесь час спостереження, що дало можливість простежити зміни у пандемічний та постпандемічний період.

У четвертому розділі «СТАН БІОЕЛЕКТРИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ГОЛОВНОГО МОЗКУ ЗА ДАНИМИ ЕЛЕКТРОЕНЦЕФАЛО-ГРАФІЇ У ХВОРИХ, ЩО ПЕРЕНЕСЛИ COVID-19, З ПОРУШЕННЯМИ НЮХОВОЇ ФУНКЦІЇ» висвітлено результати вивчення якісних і кількісних показників

електроенцефалографії у пацієнтів з порушеннями нюхової функції після COVID-19. Спочатку проведено аналіз даних ЕЕГ у пацієнтів з порушеннями нюхової функції після COVID-19 різного ступеня. Наступним етапом було дослідження центральних відділів нюхового аналізатора. Запропоновано оригінальну методику модифікації стандартного ЕЕГ дослідження з застосуванням пред'явлення ольфакторних стимулів. За результатами об'єктивних електрофізіологічних обстежень визначено особливості картини ЕЕГ у пацієнтів з порушеннями нюхової функції після COVID-19 у відповідь на нюхові подразники і виявлено особливості реактивності головного мозку. Показано, що при аносмії не відбувається характерної реакції на запахи за даними ЕЕГ.

Розділ «АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ» логічно завершує виклад результатів наукової роботи, систематизує отримані автором дані. Зокрема, у цьому розділі викладено діагностична роль оцінки даних ЕЕГ у відповідь на ольфакторні стимули в плані діагностики центральних розладів нюхової функції, підкреслено діагностичне і прогностичне значення цих даних.

Висновки та практичні рекомендації логічні і обґрунтовані, повністю відповідають змісту дослідження.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 11 наукових праць, в т.ч. 6 статей в спеціалізованих фахових виданнях, з яких 1 одноосібна, а також 5 тез у Матеріалах наукових конференцій та конгресів, що демонструє оприлюднення результатів дослідження. Наукові публікації за кількістю і якістю відповідають вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 №44 (зі змінами). Результати проведених досліджень повністю відображені у опублікованих наукових працях.

Наукова новизна результатів проведених досліджень

В роботі поглиблено наукові знання щодо центрального компоненту порушень нюхової функції після перенесеного COVID-19.

Доведено, що про центральні порушення ольфакторного аналізатора об'єктивно свідчать зміни біоелектричної активності головного мозку за даними ЕЕГ: збільшення частки повільних та бета хвиль, зменшення відсоткового вмісту альфа-ритму, відсутність реакції біоелектричної активності головного мозку на ольфакторні подразники.

Показано, що співвідношення біоелектричної активності при фоновому записі і гіпервентиляції має діагностичне значення при порушеннях нюхової функції, особливо центральних.

Доведено, що характер реакції біоелектричної активності головного мозку на нюхові подразники з різними фізико-хімічними якостями має диференційно-діагностичне значення.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації

Основні положення, висновки та практичні рекомендації дисертаційної роботи обґрунтовані проведеними дослідженнями, достатньою кількістю обстежених пацієнтів, базуються на адекватному методологічному підході і повністю витікають з фактичного матеріалу. Робота виконана на високому науково-методичному рівні. Висновки дисертації та практичні рекомендації є логічним завершенням проведених досліджень і повністю ґрунтуються на отриманих результатах, вони конкретні, змістовні, аргументовані, мають суттєву новизну.

Оцінка рівня виконання поставленого наукового завдання та рівня оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Поставлені наукові завдання виконані достатньою мірою. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації базуються на результатах проведеного дослідження, є обґрунтованими та достовірними. Дисертант демонструє достатній рівень оволодіння методологією наукової діяльності.

Практичне значення отриманих результатів.

Вдосконалено прогнозування розвитку стійких розладів нюху з центральним компонентом при COVID-19, критеріями визначено тривале зниження нюхової чутливості після одужання, збільшення вмісту повільно-хвильової активності за даними ЕЕГ.

Запропоновано модифікацію дослідження біоелектричної активності головного мозку з використанням специфічних ольфакторних подразників та спеціального алгоритму оцінки результатів дослідження у хворих після COVID-19, що дозволяє оцінити стан центральних відділів нюхового аналізатора.

Показано діагностичне значення співвідношення відсоткового вмісту основних ритмів ЕЕГ при пред'явленні специфічних стандартизованих ольфакторних стимулів та співвідношенні фоновий запис-гіпервентиляція для оцінки центральних розладів нюхової функції.

Запропоновано опитувальник, який дозволяє оцінити наявність та характер порушення нюхової функції при COVID-19.

Отримані у дисертаційній роботі результати дозволяють підвищити якість діагностики порушень нюхової функції при COVID-19.

Результати проведених досліджень впроваджені в роботі відділу голосу і слуху та Центру кохлеарної імплантації Державної установи "Інститут оториноларингології ім. проф. О.С. Коломійченка Національної академії медичних наук України" (Київ), отоларингологічного відділення Комунального підприємства «Полтавська обласна клінічна лікарня імені М.В. Скліфосовського Полтавської обласної ради», кафедри оториноларингології з офтальмологією Полтавського державного медичного університету, приватної клініки ЛДЦ «Приватна клініка «Безега і К».

Відповідність дисертаційного дослідження вимогам академічної доброчесності

В дисертаційній роботі Безеги Б.М. не виявлено порушень академічної доброчесності в розумінні Закону «Про освіту», не встановлено ознак академічного плагіату, фальсифікації чи інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконання дисертантом представленого

наукового дослідження. Текст є оригінальним, всі цитати коректно позначені та вказані в списку використаних джерел.

Відзначені недоліки та пропозиції для обговорення

Під час рецензування роботи виникли такі зауваження і запитання:

Зауваження:

1. На мою думку, слід було б більш детально описати запропоновану методику дослідження ольфакторної функції та модифікацію ЕЕГ. Зокрема, більш точно охарактеризувати одоранти, які використовувалися

2. У вас є така фраза «Застосування тренування нюхового аналізатора з індивідуально підібраними запахами у поєднанні з препаратами, що нормалізують діяльність головного мозку (з урахуванням даних ЕЕГ) дозволяє підвищити ефективність лікування стійких порушень нюху, що виникли після захворювання на COVID-19». Однак, в роботі немає матеріалів для обґрунтування цього твердження.

Запитання:

1. Існує багато досліджень (в тому числі і українські) які стверджують, що якщо у хворого був COVID з нюховими розладами, то перебіг захворювання був легким. У Вас все навпаки?

2. Чому Ви не застосовували уніфіковані міжнародні опитувальники, або такі, які адаптовані до України, для визначення якості життя пацієнтів з нюховою дисфункцією?

Перелічені зауваження не носять принципового характеру і не знижують наукової та практичної цінності отриманих автором результатів.

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Безеги Богдана Михайловича «Діагностика і прогнозування перебігу порушень нюхової функції у хворих на COVID-19», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, є самостійною завершеною науково-дослідною роботою, яка виконана дисертантом особисто на сучасному науково-методичному рівні, має наукову новизну, теоретичне та

практичне значення. Робота містить нові дані щодо стану нюхового аналізатора та змін біоелектричної активності головного мозку за даними ЕЕГ у пацієнтів з порушеннями нюхової функції при COVID-19, що в сукупності вирішує науково-практичне завдання підвищення якості діагностики та прогнозування розвитку стійких центральних порушень функції нюху у хворих на COVID-19, що має суттєве значення для отоларингології. За актуальністю обраної теми, науковою новизною, практичним значенням результатів, сучасним методичним рівнем виконання, обґрунтованістю і достовірністю положень та повнотою їх опублікування дисертаційна робота Безеги Богдана Михайловича «Діагностика і прогнозування перебігу порушень нюхової функції у хворих на COVID-19», відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) у частині присудження ступеня доктора філософії. Дисертант Безега Богдан Михайлович має необхідний рівень наукової кваліфікації і заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю І2 «Медицина» та спеціалізацією 14.01.19 – оториноларингологія в галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»

Офіційний опонент

Завідувач кафедри оториноларингології

Одеського національного медичного університету

доктор медичних наук, професор

С.М. Пухлік

